

1545465

В. Брехуненко, В. Ковальчук, М. Ковальчук, В. Корнієнко

"БРАТНЯ" НАВАЛА

Війни Росії
проти України XII–XXI ст.

У книзі в науково-популярному форматі розглядаються численні російсько-українські війни включно з Вітчизняною війною українців за незалежність, яка розпочалася зі вторгнення російських окупантів в Україну в лютому 2014 р. Простежено, що коріння цих війн сягають XII ст. Показано, що саме війни як втілення постійних агресивних планів Московії / Росії заволодіти українськими землями визначали головну вісь російсько-українських стосунків. Описано мотиви, визрівання та хронологію війн, перебіг військових дій, наслідки війн та їхній вплив на українську перспективу. Вітчизняна війна, яку Україні доводиться вести з 2014 р., розглядається на тлі перегуків між путінською агресією та московськими стратегіями війн проти України XV–XX ст.

Для всіх, хто цікавиться історією українсько-російських стосунків та історією України загалом.

Передмова	9
Розділ 1. Біля джерел російсько-українських воєн (XII–XIII ст.) (В. Корнієнко)	11
Розділ 2. Експансія Московської держави на українські землі у XV – XVI ст.: війни за «київську спадщину» (В. Брехуненко)	22
2.1. Війна 1492–1494 рр.	22
2.2. Війна 1500–1503 рр.	27
2.3. Війна 1507–1508 рр.	32
2.4. Війна 1512–1522 рр.	36
2.4.1. Початок московської агресії і падіння Смоленська	36
2.4.2. Розгром московського війська під Оршею 8 вересня 1514 р.	39
2.4.3. Завершальні спалахи війни	41
2.5. Стародубська війна 1534–1537 рр.	44
2.6. Війна 1558–1583 рр.	48
2.6.1. Перша фаза: Московія проти Великого князівства Литовського і Руського (1558–1570)	48
2.6.2. Друга фаза: Московія проти Речі Посполитої (1579–1582)	53
Розділ 3. Відвоювання Чернігово-Сіверщини (В. Брехуненко)	57
3.1. Українські козаки в походах Самозванців на Москву (1604–1608)	57
3.2. Облога військом короля Зигмунда III та козаками Смоленська. Козацькі рейди по Московії (1609–1615)	62
3.3. Перемога над московським військом під Ключином (1610) та оволодіння Смоленськом (1611)	66
3.4. Рейд гетьмана Петра Сагайдачного на Москву 1618 р.	69

3.5. Українські козаки та шляхта у Смоленській війні 1632–1634 рр.	75
--	----

Розділ 4. Російсько-українські війни в часи

Ранньомодерної Української держави – Гетьманщини

(середина XVII–XVIII ст.) (В. Брехуненко)	83
4.1. Боротьба за Південно-Східну Білорусь 1654–1659 рр.	85
4.1.1. Протистояння за впливи у Білорусі	85
4.1.2. Героїчна оборона козаками Старого Бихова	87
4.2. Війна 1658–1659 рр. і розгром московського війська під Конотопом 28 червня 1659 р.	89
4.3. Антимосковське повстання 1666–1668 рр.	94
4.4. Москва проти Правобережної України 1674–1676 рр.	99
4.5. Антимосковське повстання Петра Іваненка 1692 р.	105
4.6. Війна Івана Мазепи за незалежність 1708–1709 рр.	107
4.7. Визвольний похід Пилипа Орлика 1711 р. та пошуки мазепинцями міжнародних комбінацій для визволення України	117

Розділ 5. Війна з більшовицькою Росією за незалежність

1917–1921 рр. (М. Ковальчук)	122
5.1. Курс В. Леніна на війну з Україною	123
5.2. Більшовицький ультиматум	126
5.3. Оборона України від вторгнення більшовицьких військ	128
5.4. Бій під Крутами 30 січня 1918 р.	131
5.5. Незалежність, опалена війною	133
5.6. Брестський мир	135
5.7. Звільнення України від російських більшовицьких військ	136
5.8. Гетьманат П. Скоропадського та його повалення	138
5.9. Початок другої війни з більшовицькою Росією	140
5.10. У кільці фронтів	142
5.11. Повстанський рух проти окупаційного більшовицького режиму	146

5.12. Звільнення Правобережної України від російських більшовицьких військ	149
5.13. Війна з російськими білогвардійцями	150
5.14. Катастрофа українського фронту	152
5.15. Повстанський рух проти російських білогвардійців	153
5.16. Перший Зимовий похід армії УНР	156
5.17. Українсько-польський союз 1920 р.: «За нашу і вашу свободу!»	158
5.18. Новий етап повстанського руху проти більшовиків	160
5.19. Останні військові операції армії УНР	161
5.20. Трагедія Другого Зимового походу	162

Розділ 6. ОУН і УПА проти Москви за незалежність України 1941– середина 1950-х рр. (В. Ковальчук)	165
6.1. Переддень війни: від Української військової організації до Української повстанської армії	165
6.2. Війна за незалежність від Москви у первісних стратегіях ОУН (б)	167
6.3. Акт відновлення Української держави від 30 червня 1941 р. і утворення Української повстанської армії (УПА)	168
6.4. «Україна без більшовиків і німців!»	174
6.5. Протистояння УПА з радянськими партизанами	178
6.5.1. Бої на Поліссі (жовтень – листопад 1943 р.)	181
6.5.2. Проти радянських партизанів у Цуманських лісах. Бій під с. Богуславкою 16 жовтня 1943 р.	183
6.5.3. Бої на Тернопільщині	187
6.6. УПА і Центральна Україна. План нового Холодноярського повстання	189
6.7. Протистояння з військами НКВС та Червоною Армією	190
6.7.1. «Велика кременецька акція». Битва під Гурбами (квітень – середина травня 1944 р.)	190
6.7.2. «Унівська м'ясорубка» 30 вересня 1944 р.	201
6.7.3. Бої в Чорному лісі (1944–1949)	201

6.7.4. Багряне Різдво в Бірчі	204
6.7.5. Спільна операція вояків УПА та польських партизанів у Грубешеві проти відділів НКВС та їхніх польських поплічників	205
6.7.6. «Війна уніформ»	208
6.7.7. «Псевдобандерівці». Вони ж агентурно-диверсійні групи НКВС	210
6.7.8. Зміна стратегії боротьби за незалежність	212
6.7.9. Бої на Волині (1945–1955)	214
6.7.10. Боївки ОУН у другій половині 1940-х – першій половині 1950-х рр.	219

Розділ 7. Вітчизняна війна за незалежність 2014–? рр.

Попередні нотатки (<i>В. Брехуненко</i>)	221
7.1. Коріння новітньої російської агресії	221
7.2. Початок російського вторгнення	226
7.3. Стратегії Путіна: спадкоємність від XV ст.	236
7.4. Путін / Гітлер: історичні паралелі	239
7.5. Перетворення війни на Вітчизняну	241

Післямова	244
------------------------	-----

Список рекомендованої літератури	246
---	-----